

ször jelent meg intézetünkben: volt itt már máskor is a közönség soraiban, például Domokos Géza könyvbe-mutatóján.

Az irodalommal vannak gondjaink. Találtunk viszont egy olyan megoldást, amely nagyon sikeresnek bizonyult: mivel a magyar irodalom jelentős része le van fordítva románra, neves román színészeket kértünk fel arra, hogy tartsanak előadást. Így Alexandru Repan, az egyik legnevesebb román színész tavaly több úgynevezett irodalmi kávéházat tartott nálunk, József Attila, Radnóti, Ady verseit szavalta, és a román sajtó is nagyon felkapta erre a fejét, hiszen a színész személyisége idevonzotta a közönséget, amelyik így magyar költészetet hallhatott.

– *Bukaresthez milyen a viszonyod: munkahely, kiküldetés vagy valami más is?*

– Bukarest nekem sokkal több egyszerű külföldi kiküldetésnél. Nem hallgathatom el, hogy látok valami sorsszerűt abban, hogy ugyanabban a Batiștei utcában dolgozom most, amelyben felnőttem: a saroktól néhány házzal odébb lakott a nagyanyám. Én itt születtem, a szüleim itt voltak akkor kiküldetésben Erdélyből, édesapám, Beke György író, szociográfus úgy került ide, hogy akkoriban a lapokat, kiadókat ide központosították. Édesanyám hétfalusi, barcasági csángó származású családja viszont már régebben is itt élt. Én tehát visszakerültem a szülőhelyemre (szülőföldemnek inkább a Székelyföldet vallom). Ez nagy könnyebbséget is jelentett, mert nekem semmilyen, sem földrajzi, sem szellemi értelemben nem volt igazán szükségem térképre, amikor ide megérkeztem.

Nagyon hamar előszüremlettek az utcasarkokról, utcakövekről a gyermekkori emlékek, úgyhogy magam számára is meglepő módon nagyon hamar otthon éreztem magam, visszazökkenem a több évtizedes távollét dacára is.

Be kell vallanom ugyanakkor, hogy ez bizonyos értelemben kihívás is, hiszen sokan ismernek, akár apám révén, akár a magam révén, a régi tanáraink el-eljönnek az intézetünkbe, tehát nekem bizonyítanom kell, ez nem akármelyik tetszőleges ország...

– *Hogyan jellemeznéd Bukarestet?*

– Bukarest mediterrán és roppant ellentmondásos város. Ez minden vonatkozásban így igaz. Ha csak megnézzük az építészetét, amelyben a tudatos várostervezésnek nem sok nyomát látjuk, vagy az útkeresztezésekben a legkorszerűbb, legdrágább terepjárókat, amelyeket Magyarországon sem nagyon tudunk megvenni, és mellettük a télen mezítláb kéregető gyermekeket, vagy ha látjuk a hihetetlenül fényűző villákat a város szélén és a panelházakat: sokkal feszítőbbek és

nagyobbak az ellentmondások, mint például Magyarországon vagy bárhol a környéken. Ugyanakkor ezt a sok ellentmondást éppen ez a mediterrán lelkület teszi elviselhetővé. Persze ezt is meg kell szokni, meg kell ismereni, és aki megismeri, annak továbbra is nagy kihívás, hiszen ez a világ kevésbé kiszámítható, mint például a Lajtától nyugatra eső.

Az itteni embereket hihetetlen dinamizmus, életkedv jellemzi, ez megmutatkozik akár makroszinten, a népszaporulatban is. Ami hallatlanul derűs dolog, hogy a politikai életben, amely ugye Magyarországon a legtöbb feszültséget és szorongást okozza, itt elképesztő dolgokat hordanak egymásra a politikusok meg a sajtó. Magyarországon ennek a tizedéért hosszú sorok lennének a bíróságokon, itt viszont lazán kezelik. A legdurvábban minősítik egymást a tévében a pártvezérek, és az érintettek teljesen simán átsiklanak fölötte. Az autóbuszban az emberek politizálnak, veszekednek egyet, aztán derűsen leszállnak. A román nem egy szorongó, nem egy frusztrált nemzet, és azért látom azt, hogy nagy esélyei vannak, mert egyszerűen könnyedén veszi az akadályokat, nem úgymint mi. Ilyen tekintetben vigyázó szemünket erre is vethetnénk. Az emberek itt kevésbé hajszoltak – pedig a kapitalizmus ide is beköszöntött –, mert más a hozzáállásuk, a mentalitásuk. Ismétlem, mediterrán lelkületű nép: itt éjszaka folyik az élet, nem törik agyon magukat, ráérnek. Erre persze, aki precízen szeret tervezni, az ráfizet, de őket egymás közt nem zavarja, mert megszokták...

A kívülálló, ha ezt megszokja, ha hozzáedződik ehhez a mentalitáshoz, akkor kiválóan „el tudja adni” kulturális „árúját”. Korábbi tapasztalatainkkal felvértezve, nagyszabású terveink vannak. Mindenekelőtt a szeptember-októberre tervezett Magyar Kulturális Hetek, amelynek alkalmából például az Erdélyből Párizsba elszármazott Román Viktor szobraiból szeretnénk kiállítás szervezni. Folytatjuk a Magyar Zene Fesztiválját Bacăuban és Kolozsváron. Szélesebb kelet-közép-európai dimenzióba szeretnénk emelni a *Film.dok* magyar–román dokumentumfilm-fesztiválunkat. A Bartók-emlékév alkalmából Bartók-napokat: konferenciát, kiadványokat, koncerteket szervezünk. Szorosabb és tudatosabb együttműködést tervezünk a szófiai Magyar Kulturális Intézettel, hogy közösen meg tudjunk felelni a délkelet-európai térség stratégiai fölértékeléséből fakadó feladatainknak. ■

MAGÁNY

Bogár lépjen nyitott szemedre. Zöldes
bársony-penész pihézze melledet.
Nézz a magányba, melybe engem küldesz.
Fogad morzsold szét; fald föl nyelvedet.

Száraz homokként peregjen szét arcod,
a kedves. S ha cirógatnál nagyon,
mert öled helyén a tiszta úrt tartod:
dolgos ujjaid kösse le a gyom.

Lásd, ez vagy, ez a förtelmes kívánság.
Meg se rebbennél, ha az emberek
némán körülkerülnének, hogy lássák:
ilyen gonosszá ki tett engemet.

Kit szorongatsz most? Ha szülsz, a fiadnak
öröme az lesz, hogy körbe forog,
te meg rápislogsz, míg körülhasalnak
telibendőjü aligátorok.

Mozdulatlan, hanyatt fekszem az ágyon,
látom a szemem: rám nézel vele.
Halj meg! Már olyan szótlánul kívánom,
hogy azt hihetném, meghalok bele.

SINGURĂTATE

Să-ți zacă lumea ochiului albine.
Să-nfrunți singurătățile fierbinți
spre care azi tu mă trimiți pe mine.
Să-ți macini dinții; limba să ți-o-nghiți.

Să-ți crape chipul drag, precum nămolul
în arșiță. Când ți-e a mângâia,
cum locul poalei tale-i vid, în golul
unui rug stins să-ncapă mâna ta.

Vezi, asta ești, oribilă dovadă.
și nici n-ai tresărire cât de cât
dacă-ar veni, muți, oamenii să vadă
cine m-a înrăit chiar într-atât.

Cui i te dai acum? Vei naște poate
un fiu, să ți-l învârți ca pe-un mosor,
iar tu să-i faci cu ochiu-n timp ce roată
se gudură sătui aligatori.

Încremenit, cum zac, în pat la mine,
văd ochiul meu - cu care mă măsoari.
Să mori! E-un gând atât de lin, că-mi vine
a crede că dintr-însul am să mor.

Paul Drumaru fordítása

Carla Duschka illusztrációja, 2005

József Attila 100

Beszélgetés Mircea Dumitrescuval

– *Mi a kiállításnak és a könyvnek a története?*

– A kiállítás a bukaresti Magyar Kulturális Központ és Kányádi Sándor érdeme, ők javasolták, hogy a százéves évforduló apropóján foglalkozzunk József Attilával, a pénzt is az intézet adta. Az volt a célunk, hogy változtassunk a régi József Attila-képen, a kapitalizmus ellen harcoló munkásíró képén. Azt az akadályt, hogy ma már sajnos kevesebbet olvasnak, és nem nagyon vesznek könyvet az emberek, megpróbáltuk a képzőművészet bevonásával áthidalni: felkértünk neves grafikusokat, könyvillusztrátorokat, hogy készítsenek egy-két képet (többnyire metszetet vagy grafikát) József Attila néhány szerelmes verse alapján. A költeményeket a nagy tudású, magyar irodalmat jól ismerő Paul Drumaru fordította románra.

A szép könyvek kedvelői és gyűjtői számára megalkottunk egy csodálatos kétnyelvű kiadást, amelyet az így létrejött munkákkal illusztráltunk. Ötven számozott példány készült igényes kivitelezésben, bonyolult technológiával, merített papírra, bőrkötésben, arany betűkkel. Ugyanakkor elkészítettünk egy zsebkönyvet is a szélesebb olvasóközönség számára kisebb formátumban, hozzáférhető áron, ezer példányban.

– *Beszéljen egy kicsit saját művészetéről is.*

– A bukaresti Nemzeti Képzőművészeti Egyetem grafikai tanszékének vagyok a vezetője. Eddig egy nagyobb kiállításom volt Bukarestben, amelyen nyilvánossá tehettem ars poeticámat. Munkáimra számos díjat kaptam már Lipcsében és Párizsban. Budapesten is jártam, a Madách Színház mellett állítottam ki az egyik, negyven bronzmacskából álló kompozícióm. Többször részt vettem a szárhegyi alkotótáborban is, sok magyar képzőművészt ismerek. A kritikusok avantgárdnak nevezik a stílusomat, én inkább szenvedélyes expresszionistának mondanám.

Egyetemi tanárként is fontosak számomra a külföl-

Mircea Dumitrescu (1941) – szobrász, grafikus. 1990 óta a Nicolae Grigorescu Képzőművészeti Akadémián tanít, a grafikai tanszék vezetője. Egyéni kiállításai: Bukarest (1973), Halle (1981), Rostock (1982), Drezda (1983), Budapest (1999); csoportos kiállítások: Krakkó, Frankfurt, Firenze (1968), Helsinki, Prága (1969), Stuttgart, Krakkó (1970), Brüsszel, Lipcse (1972), Venezuela (1977), Tel Aviv (1980) stb.

di kapcsolatok. Az idén nyárra szervezünk egy tábort a diákoknak, ahová Németországból és Szerbiából is érkeznek résztvevők. A téma a könyvillusztráció lesz, terveink szerint ezer Eminescu-kötetet készítünk oly módon, hogy minden huszonötöt más és más ifjú grafikus illusztrál.

Olyan szakma ez, amelyet csak elkötelezetten, szenvedélyből lehet művelni. Az itt kiállító művészek is ingyen dolgoztak, de nem zúgolódtak, nem voltak negatív felhangok. ■

A József Attila versei alapján készült román grafikákat Budapesten, a Közép-európai Kulturális Intézetben is kiállították. Mircea Dumitrescu és felesége a megnyitón (2005. június 22.)

JÓZSEF ATTILA

100

versek/poezii

BUKARESTI / BUCUREȘTI
2 0 0 5

JÓZSEF ATTILA 100

című kötet, bibliofil kiadás, volám bibliofil editat cu ocazia
a költő születésének 100. évfordulójára alkalmából, Impăririi a 100 de ani de la nașterea poetului,
jelenik meg, esemény, amit a 2005. évi sărbătorire cuprinde în program

UNESCO

program is ünnepel. al anului 2005.

A kötet kiadását a Nemzeti Kulturális Örökség, Nemzeti EGYFORDULÓK TÁRSASÁG, valamint Vincze László és a bukaresti Nemzeti Művészeti Egyetem, Grafika tanszéke támogatta. Kiadja a bukaresti Magyar Kulturális Központ.

Volamul apare cu sprijinul Ministerului Patrimoniului Cultural Național al Republicii Ungare, Secretariatul Asocierilor Naționale, Vincze László și Universitatea Națională de Arte din București, secția Grafică. Editat de Centrul Cultural al Republicii Ungare din București.

Közreműködtek / Și-au adus contribuția:

Felülvizsgáló / Editor responsabil - Bóka Mihály András

Tördelés / Redactor - Nicolae Prelpeanu

Fordító / În traducere de - Paul Dramaru

Grafika megvalósító / Hittérképész - Mircia Dumitrescu

Szerkesztés / Szerkesztő - Orbán Anna-Mária

A könyv 50 példányban jelenik meg, 32 eredeti metszettel (emlékzettetés a költő életének éveire), melyek színterjesztéssel készültek a nevezetes szentendrei Vincze László file merített papírra, 1/50-től - 50/50-ig vannak számozva, és rajzkészülék vannak aláírva az illusztrációk alkotói által.

Cartea apare într-un tiraj de 50 de exemplare, conținând 32 de gravuri originale (amintind de numărul anilor existenței poetului), în tehnica serigrafică pe hârtie de mână, provenită din Atelierul masterului Vincze László din Szentendre - Ungaria fiind numerotate de la 1/50 la 50/50, semnate olograf de către artiștii ilustratori:

Constantin Baciu (să. pag. /25, 113), Mircia Dumitrescu (să. pag. /21, 69)
Ion Stenă (să. pag. /109, 131), Teodora Stenă (să. pag. /101, 135),
Florin Stoica (să. pag. /29, 85), Anca Boeriu (să. pag. /81, 89),
Orbán Anna-Mária (să. pag. /9, 127), Cristina Orac (să. pag. /81, 119),
Tudor Leyama (să. pag. /41), Petra Soja (să. pag. /13, 49, 65),
Carmen Apetrei (să. pag. /53, 73), Ovidiu Onitorea (să. pag. /17, 33),
Cămin Păulescu (să. pag. /97, 105), Cristian Târdel (să. pag. /45, 57),
Carla Dauchla (să. pag. /77, 123), Cristina Monea (să. pag. /81, 93).

Mindenkét metszettel készült még két példány, Suplimentar 1-au imprimat din fiecare gravură câte
E.A. 1- és E.A. 2-vel vannak számozva, 50 x 70 cm méretben, melyek egy hiálitizált tárgyú szolgálatok. două exemplare, format 50 x 70 cm, numerotate E.A. 1 și E.A.2 urmând a face obiectul unei expoziții.

A kötet nyomdai kivitelezéséhez hozzájárultak a Regia Autonomă „Monitorul Oficial” nyomdáival, vezérigazgató director general